

องค์ความรู้วิชาขับเสภาทางหมิ่นขับคำหวาน (เจิม นาคะมาลย์) ผ่านคำบอกเล่าของหลานศิษย์ ครูศิริ วิชเวช ศิลปินแห่งชาติ

สิริลักษณ์ ศรีทอง*

การขับเสภา มีความเชื่อว่าเกิดจากการเล่านิทานในบ้านเรือนในยามค่ำคืน ดังที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ได้ทรงวิจารณ์เรื่องตำนานเสภาของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาดำรงราชานุภาพว่า “จะทูลความเห็นส่วนหนึ่งซึ่งทรงพระวินิจฉัยในมูลเหตุการขับเสภาว่ามาจากเล่านิทานนั้นถูกต้องจริง” โดยในตอนแรกนิทานที่เล่าคงจะเป็นเพียงเรื่องสั้นๆ ที่เล่าจบโดยใช้เวลาไม่นานนัก ต่อมาจึงได้ถูกนำมาใช้เล่ากันในที่ชุมชน เช่น ศาลาริมทาง ให้ผู้ที่เดินทางไปมาได้ผ่อนคลายความเหนื่อยล้า จากนั้นจึงเริ่มมีการบริจาครับเงินตอบแทนกันขึ้น ต่อมาเมื่อการเล่านิทานได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมากขึ้น จึงเกิดเป็นอาชีพรับจ้างเล่านิทานตามงานมงคลต่างๆ เช่น งานโกนจุก บวชนาค ดังที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ (2515.2) ทรงกล่าวว่า “ประเพณีการรับจ้างเล่านิทานให้คนฟังนี้ แม้ในสยามประเทศก็มีมาแต่โบราณ จะนับเป็นมหรรพอย่างหนึ่งซึ่งมีในงาน เช่น งานโกนจุก ในตอนค่ำ เมื่อพระสวดมนต์แล้วก็หาคนไปเล่านิทานให้แขกฟังเป็นประเพณีเก่าแก่” ในระยะแรกรูปแบบการเล่านิทานนั้นเป็นเพียงการเล่าแบบร้อยแก้วธรรมดา ต่อมาจึงได้มีการพัฒนาใส่อารมณ์ขณะเล่าเรื่อง จนกลายมาเป็นการด้นกลอนสดสลับกับร้อยแก้ว ดังที่ สุกิจต์ วงษ์เทศ (2532.75) กล่าวว่า “การขับเสภาด้นกลอนอย่างเสรี ก็คือการละเล่นหรือการแสดงที่มีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับผู้ดูผู้ฟังที่ร่วมเล่นร่วมฟัง คนเสปาย่อมคล้อยตามอารมณ์ผู้ดูผู้ฟังได้ตั้งใจ ขณะเดียวกันคนเสปาก็สามารถกำหนดให้คนดูคนฟังเกิดอารมณ์ร่วมในตอนหนึ่งตอนใดได้ ด้วยการขับต้นคำทอหรือคร่ำครวญต่างๆ นานาอย่างเสรีโดยไม่มีข้อกำหนดเรื่องเวลาและอารมณ์” เมื่อมีผู้นิยมชมชอบในคำกลอนมากขึ้น จึงได้มีการแต่งกลอนเป็นนิทานเรื่องยาวขึ้นและมีการจดบันทึกเพื่อใช้ในการขับลำนำอย่างเป็นแบบแผน ต่อมาจึงได้มีการพัฒนานำไม้เข้ามาตีประกอบจังหวะเข้ากับการเล่า เพื่อผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยของผู้เล่าและไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย จนเป็นต้นกำเนิดของการขับเสภาในปัจจุบัน

ประวัติการขับเสภา

ประวัติการขับเสปานั้นพบหลักฐานเริ่มตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา จากหลักฐานที่พบ เช่น กฎมณเฑียรบาลข้อที่ 146 อันว่าด้วยราชานุกิจประจำวันของพระมหากษัตริย์ตอนหนึ่งว่า “ห้าทุ่มเบิกโหรราชบัณฑิตสนทนาธรรม หกทุ่มเบิกเสภาดนตรี เจ็ดทุ่มเบิกนิยาย”...และจดหมายเหตุของลาลูแบร์ (เอกอัครราชทูตของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งประเทศฝรั่งเศส

*อาจารย์ประจำสาขาวิชาการละคร คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

เข้ามาเจริญสัมพันธ์ไมตรี ณ กรุงสยาม ในปลายรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ.ศ. 2230) โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงแปลเป็นภาษาไทยว่า “ดนตรีสยามนั้น บางทีก็มีเสียงไม้สองอันขยับเป็นจังหวะไปด้วย ชาวสยามเรียกกรับ เอากรับสองอันเคาะกัน คนที่ร้องนั้นเรียกว่าช่างขับ มักขยับกรับเอง” จากหลักฐานที่ปรากฏดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการขับเสภายุคแรกนั้นมีลักษณะเป็นเพียงการขับเสภาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ยังไม่มีเครื่องดนตรีบรรเลงประกอบใดๆ อีกทั้งผู้ขับเสภาจะต้องเป็นทั้งคนขับและขยับกรับไปพร้อมๆ กันด้วย

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีการนำวงดนตรีปี่พาทย์ไม้แข็งเครื่องห้าเข้ามาบรรเลงร่วมกับการขับเสภา เนื่องจากรัชกาลที่ 2 ทรงมีพระราชดำริว่าถึงแม้จะมีคนขับเสภา 2 คนผลัดกันขับก็ตาม แต่ผู้ขับก็ยังคงเหน็ดเหนื่อยอยู่ จึงมีการนำวงดนตรีเข้ามาบรรเลงคั่นระหว่างการขับเสภา เรียกว่าวงปี่พาทย์เสภา อันมีเครื่องดนตรีประกอบด้วย ระนาดเอก ซอด้วงใหญ่ ปี่ ฉิ่ง และใช้กลองสองหน้าแทนตะโพน (ตามปกติในสมัยนั้นวงปี่พาทย์จะใช้ตะโพน) ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้มีการกำหนดบทเพลงเป็นมาตรฐานใช้เป็นแบบแผนในการบรรเลงปี่พาทย์เสภาขึ้น บทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงและขับร้องตามลำดับ มีดังนี้

โหมโรงเสภา มีลักษณะเป็นการบรรเลงดนตรีเพียงอย่างเดียว แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. รัวประลองเสภา
2. โหมโรง (จากนั้นออกท่ายเพลงวาเพื่อให้เสียงแก่นกร้อง)

ต่อมาจะเป็นการขับร้องสลับการบรรเลงวงปี่พาทย์ในบทเพลงตามลำดับ ดังนี้

- เพลงพม่าห้าท่อน 3 ชั้น
- เพลงจรเข้หางยาว 3 ชั้น
- เพลงสี่บท 3 ชั้น
- เพลงบุหลัน 3 ชั้น

เมื่อบรรเลงขับร้องจนจบชุดเพลงแล้ว จะเข้าสู่การขับเสภาเล่าเรื่องต่อไป

ทางขับเสภาและผู้สืบทอด

ครูศิริ วิชเวช (2539: 148) กล่าวว่า “ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น การขับเสภาได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย นอกจากจะปรากฏว่ามีการนำวงปี่พาทย์มาประกอบการขับเสภาแล้ว ยังปรากฏว่ามีครูเสปามีชื่ออีกหลายท่าน ได้แก่ ครูแจ้ง หลวงพิศณุเสนี (ทองอยู่) พระแสนทองฟ้า (ปอง) ครูอินอู ครูเมือง จำเริญผดุงยั้ง เป็นต้น ครูเสภาแต่ละท่านต่างมีชื่อเสียงตามความสามารถต่างๆ กัน เช่น ครูเมือง “มีขบวนขยับกรับเข้ากับวิธีการขับไม่มีตัวสู้” หลวงพิศณุเสนี “ขับเสภาดีแต่งเสภาก็ได้” พระแสนทองฟ้า “มีเสียงดี ขับเสภาไพเราะ” เป็นต้น ในสมัยหลังพบว่าผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการสืบทอดการขับกรับเสภาที่มีผลต่อวิชาการด้านนี้ในปัจจุบันมีอยู่ 3 ท่าน คือ

1. พระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) ผู้สืบทอดเท่าที่ปรากฏ คือ อาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทิน และนายคงศักดิ์ คำศิริ
2. หลวงเสี้ยนเสนาะภรณ์ (พัน มุกตวาภัย) ผู้สืบทอดเท่าที่ปรากฏ คือ นายณฤพนธ์ ดุริยพันธุ์
3. หมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคะมาลัย) ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าหมื่นขับคำหวาน สืบทอดวิชาการด้านนี้มาจากผู้ใด ทราบแต่เพียงว่าไม่ไหวครูที่ 2 พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) แก่ไขให้ตรงจังหวะโดยเพิ่มไม้กรับขึ้นอีก 1 จังหวะ ผู้สืบทอดเท่าที่ปรากฏ คือ ครูเจือ นาคะมาลัย ครูศิริ วิชเวช และครูผสม เนียมมงคล

ผู้เขียนได้มีโอกาสสัมภาษณ์ ครูศิริ วิชเวช ผู้ได้รับสืบทอดทางขับเสภาของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคะมาลัย) จึงขอนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากการศึกษารวบรวมข้อมูลจากตำราเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

หมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคะมาลัย)

หมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคะมาลัย) เป็นศิลปินในสมัยรัชกาลที่ 6 - 7 มีความสามารถในการขับเสภาและขับกรับเสภาจนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์จากรัชกาลที่ 6 ว่า “หมื่นขับคำหวาน” มีผลงานการขับเสภาบันทึกแผ่นเสียงไว้เป็นจำนวนมาก ที่มีชื่อเสียงคือ เสภาขุนช้างขุนแผน ตอนเข้าห้องนางวันทอง เสียงของหมื่นขับคำหวานมีพลังและเสียงสูง ทำนองขับมีอิทธิพลเหลืออยู่บ้าง และการกรอกกรับเสภาละเอียด มีชั้นเชิงการขับซ่อนเงื่อน คลุกเคล้าไม่รบทั้ง 4 ไม้ อย่างกลมกลืนกับบทขับ ยากที่ใครจะเลียนแบบได้ หมื่นขับคำหวานถึงแก่กรรม เมื่อปี 2496 รวมอายุได้ 70 ปี ผู้ถ่ายทอดทางขับและกระบวนกรับเสภาของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคะมาลัย) คือ ครูเจือ นาคะมาลัย ครูศิริ วิชเวช และนายผสม เนียมมงคล (ถาวร สีโขโกศล และศิริ วิชเวช. 2543. 130 - 131)

ครูศิริ วิชเวช

ครูศิริ วิชเวช เกิดเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2475 ที่บ้านสวนในตำบลบางโคล่ อำเภอยานนาวา กรุงเทพมหานคร บิดาชื่อ นายฟุ้ง วิชเวช มีอาชีพเป็นแพทย์แผนโบราณ และเป็นพนักงานกลองแขกในสมัยรัชกาลที่ 6 ศิษย์ของพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) ครูฟุ้งมีความสามารถในการบรรเลงดนตรีไทยรอบตัว ครูศิริจึงได้เริ่มเรียนพื้นฐานทางด้านการขับร้องและบรรเลงเครื่องดนตรีไทยจากบิดา จากนั้นได้มีโอกาสได้ศึกษาการขับร้องและบรรเลงดนตรีต่อกับครูดนตรีไทยผู้เชี่ยวชาญและมีชื่อเสียงอีกหลายท่าน และได้อุทิศตนทำงานทางด้านดนตรีไทยเรื่อยมา โดยสอนวิชาการขับร้อง ขับเสภาและบรรเลงเครื่องดนตรีไทยตามสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเกียรตินคุณที่ครูศิริได้รับ คือ

1. แสดงการขับกรับเสภาถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทอดพระเนตรเป็นการส่วนพระองค์ ที่พระราชวังไกลกังวล หัวหิน พ.ศ. 2528
2. ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดุริยางคศาสตร์ไทยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2540
3. ได้รับรางวัลพระสิริธิดาทองคำพระราชทาน ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม พ.ศ. 2546
4. ได้รับศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2551
5. ได้รับยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติในปี พ.ศ. 2551

การรับถ่ายทอดองค์ความรู้

ครูศิริได้เริ่มเรียนการขับกรับเสภาจากครูเจือ นาคะมาลัย ซึ่งเป็นหลานของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคะมาลัย) จนถึงขั้นสูงสุด จากนั้นครูศิริได้รับมอบกรับเสภาของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคะมาลัย) จากครูเจือ นาคะมาลัย มาเป็นกรับคู่มือ

ครูศิริ (สัมภาษณ์) เล่าให้ฟังว่า “สาเหตุที่ไปต่อกรกับครูเจือ เพราะเห็นนฤพนธ์เขาดิกรับได้ พอเห็นเขาดิกรับก็อยากจะทำบ้าง จำเขามาดีเองก็ไม่ใช่ เป็น พ่อครู (หมอฟัน วิชเวช) เห็นครูดิกรับ ปีกแปกปีกแปก ก็เลยถามว่า “ทำไม” ครูเลยบอกกับพ่อว่า “เห็นนฤพนธ์ดิกรับก็อยากจะทำบ้าง” พ่อถาม ครูว่า “เอ็งอยากตีหนังหรือ” ครูก็พยักหน้า ต่อมาพ่อครูก็พาครูไปหาครูเจือ (หลานหมื่นขับคำหวาน) เพราะพ่อกับครูเจือสนิทกัน ที่วัดเทพธิดา บ้านครูเจือกับกำแพงวัดนี้ติดกันเลย พอไปถึงพอรู้ว่าเป็น ลูกพ่อแก็สสอนเลย สอนวันเว้นวันแล้วแต่สะดวก พอตีเก่งแล้ว ครูเจือกียกรับของหมื่นขับ ออกมาให้แล้วบอกว่า “ถ้าฉันตายแล้วเธอเอาไป” มอบให้ครูเขียนเป็นพินัยกรรมเลย “ฉันตาย เครื่องดนตรี เครื่องลูก ให้คนนั้นคนนี้ แต่รับเสภาให้นายศิริ” ครูเลยได้รับเสภามา เพราะเห็น เขาดิกรับดี ดีไม่ได้ พ่อไปเรียนมาก็ดีได้ สาเหตุก็มีเท่านี้”

รูปที่ 1

ครูศิริ วิชเวช
แสดงการตีกรับเสภา

ครูศิริ เล่าต่อว่า “ไปเรียนกรับกับครูเจือได้ไม่ทั้งหมด ต่อจากนั้นก็ม้งานเรื่อยเลย งานของ เสภาครูเจือจะให้ไปเล่นด้วยเสมอ เป็นมือ 2 ครูเจือจะเป็นมือ 1 เวลาขับเพราะๆ ครูจะขับแทน แสดงตลกเมื่อไหร่ ขับตลกครูเจือจะแสดงเอง ก็เลยชำนาญเสภาตลกมาด้วย”

รูปที่ 2

ภาพกรับของ
หมื่นขับคำหวาน
(เจิม นาคะมาลัย)
ไม้ชิงชัน ลงยันต์
ตระพองช้าง
อายุกว่าร้อยปี

องค์ความรู้วิชาเสภาของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคมาลัย)

กลวิธีตามหลักการขับรับเสภาของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคมาลัย) (ยมโดย เพ็งพงศา. 22) มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การจับรับเสภาให้ถูกวิธี
2. เรียนหลักการขับรับไม้เปิด ไม้ปิด และฝึกปฏิบัติ
3. ฝึกขับรับให้เกิดเสียงพื้นฐาน 6 เสียง และเสียงพิเศษ 1 เสียง
4. ฝึกกระบวนการขับรับให้เกิดเป็นชุดเสียงรูปแบบต่างๆ เรียกว่า “ไม้”

1. การจับรับเสภาให้ถูกวิธี

รูปที่ 3

การจับรับเสภาที่ถูกต้อง
โดยครูศิริ วิชเวช

ครูศิริ วิชเวช (สัมภาษณ์) อธิบายว่า “วางบนฝ่ามือ วางที่ละ 2 อัน ถนัดมือไหนก็วางมือนั้นก่อน กางนิ้วออกเล็กน้อย ให้รับลอยอยู่บนนิ้วโป้ง วางบนฝ่ามือติดไม่ได้ จะลื่นไถลไม่ได้ นิ้วก้อยไม่ใช่ ตะไ้ไ้เฉยๆ เวลาตีเอาด้านท้ายตะไ้ก่อน แล้วก็ต้องฝึกขั้นแรก ฝึกกรอกก่อน ถ้ากรอกไม่ออกแล้ว หมื่นขับฯ ท่านไม่สอน มีคนมาเรียนกับแกเป็นสิบๆ คน ชั้นเขียนทั้งนั้น ครูดนตรีไทยทั้งนั้น ปรากฏว่าให้กรอก ทุกคนกรอกไม่ละเอียด ครูบอกสอนไม่ได้ สำคัญเรียนรับนืออยู่ที่กรอก เพราะฉะนั้นครูต้องฝึกการกรอกนี้ให้ตีทุกคน ฉะนั้นลูกศิษย์ครูกรอกออกทุกคน วิธีจับรับที่ถูกพอถูกก็มักจะกรอกออก กรอกออกแล้วก็เรียนได้”

2. การขับรับไม้เปิดและไม้ปิด

ไม้เปิด คือ การขับรับให้กระทบกันโดยให้ได้เสียงยาวและละเอียด ใช้นิ้วและอุ้งมือบังคับให้เกิดเสียงสั่นสะเทือนต่อเนื่องกันครั้งละช่วง เมื่อบังคับให้กระทบกันแล้วก็คลายมือให้รับอยู่ในสภาพที่จะสามารถสั่นสะเทือนต่อไปได้อีก

ไม้ปิด คือ การขับรับให้กระทบกันโดยวิธีลงน้ำหนักกดไม้เข้าหากันโดยเร็ว ให้น้ำหนักของกรับสองข้างกระทบกันตลอดทั้งหน้าทันที และเกิดเสียงสั่นสะเทือนที่กระชับ รวบ สั้น

3. เสียงพื้นฐาน 6 เสียง และเสียงพิเศษ 1 เสียง

เสียงของกรับเสภาแบ่งออกเป็นเสียงพื้นฐานจำนวน 6 เสียงและเสียงพิเศษ 1 เสียง ดังนี้

1. เสียงกรอ คือ เสียงที่เกิดจากการขยับกรับเข้าหากัน โดยให้ส่วนท้ายและส่วนหัวกระทบกัน ผู้ขยับกรับใช้มือสองข้างสลับกันขยับกรับให้เกิดเสียงสั้นสะท้อนที่ละเอียดและต่อเนื่องกัน โดยบังคับเสียงมิให้ช้าหรือเร็วจนเกินไป
2. เสียงกรี่ คือ เสียงกรอจากมือขวาด้วยไม้เปิด
3. เสียงกร้อ คือ เสียงกรอจากมือซ้ายด้วยไม้เปิด
4. เสียงแกร์ คือ เสียงกรอไม้เปิด จากมือขวาและมือซ้ายพร้อมกัน
5. เสียงกรัก คือ เสียงที่เกิดจากการกระทบกรับด้วยมือขวาเพียงครั้งเดียวด้วยไม้ปิด
6. เสียงกรัก คือ เสียงที่เกิดจากการกระทบกรับด้วยมือซ้ายเพียงครั้งเดียวด้วยไม้ปิด
7. เสียงกรอด (เสียงพิเศษ) คือ เสียงที่เกิดจากการทำเสียงแกร์ด้วยไม้เปิด แล้วขยอกมือสองข้างพร้อมกัน การขยอกมือ หมายถึง กิริยาที่คลายมือแล้วกระทบด้วยไม้ปิดตามอีกครั้งหนึ่ง ด้วยการขยับมือทั้งสองข้างเข้ามาโดยกดน้ำหนักมือให้เป็นเสียงเน้นหนัก

4. ชุดเสียง (ไม้) เสภาของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคะมาลัย)

ครูศิริ วิชเวช (สัมภาษณ์) อธิบายว่า “วิธีการขยับกรับเสภา เป็นลักษณะการตีกรอกรับหรือขยับกรับในลักษณะทำให้ไม้กระทบกันเป็นเสียงต่างๆ ตามจังหวะหน้าทับ” จังหวะหน้าทับ เป็นชุดเสียงที่เกิดจากการกระบวนกรับ “นำเสียงพื้นฐาน 6 เสียง และเสียงพิเศษ 1 เสียงมาประกอบกัน” เกิดเป็นชุดเสียงรูปแบบต่างๆ (เรียกเป็นศัพท์เฉพาะว่า “ไม้”) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ไม้พื้นฐาน และไม้พิเศษ

1. ไม้พื้นฐาน คือ รูปแบบการขยับกรับที่ใช้ประกอบบทขับเสภาเล่าเรื่องหรือเสภานิทาน โดยทั่วไป มี ๒ แบบ ได้แก่

1.) ไม้กรอ คือ การขยับกรับโดยนำเสียงกรอ เสียงกรี่ เสียงกร้อ และเสียงกรัก มาประกอบกันให้มีเสียงต่อเนื่องกัน การใช้ไม้กรอนี้จะใช้ใน 2 กรณี คือ

1. ก่อนเริ่มเกริ่นเสภาและคลอการเกริ่นเสภาไปโดยตลอด โดยปิดท้ายด้วยเสียงกรัก
2. ใช้คลอในการครวญ

ชุดเสียงไม้กรอ

- กรี่ - กร้อ	- กรี่ - กร้อ	- กรี่ - กร้อ	- กรี่ - กร้อ	- กรี่ - กร้อ	- กรี่ - กร้อ	- กรี่ - กร้อ	กรี่กร้อกรี่กรัก
---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	------------------

1.) ไม้สกด คือ การขยับกรับโดยนำเสียงกรอ เสียงกรี่ เสียงกร้อ และเสียงกรัก มาประกอบเป็นชุดเสียงต่างๆ เพื่อใช้ในบทขับและทำนองขับ มี 4 แบบ คือ

1. ไม้สกด สั้น - เบา

--- กรี่	- กร้อกรี่ -
----------	--------------

2. ไม้สัด สั้น - หนัก

--- แก้ว	- กรักกรัก -
----------	--------------

3. ไม้สัด ยาว - เบา

-- กรักกรัก	- กรักกรัก -
-------------	--------------

4. ไม้สัด ยาว - หนัก

- แก้ว - แก้ว	- กรักกรัก -
---------------	--------------

4. ไม้พิเศษ

ไม้พิเศษ คือ รูปแบบการขยับกรับที่ใช้ประกอบการขับเสภาในบทไหว้ครู และใช้ในบทขับบางตอนของเสภาเล่าเรื่องหรือเสภานิทานเป็นกรณีพิเศษ เพื่ออวดฝีมือหรือชั้นเชิงโดยเฉพาะมียู้อยู่ด้วยกัน 3 แบบ คือ

1. ไม้ไหว้ครู มี 2 แบบ คือ

2.) ไม้หนึ่ง คือ ไม้กำกับจังหวะหน้าทับปรบไ้ 3 ชั้น

--- กรัก	--- กรัก	--- กรัก	กรัก-กรัก	--แก้วแก้ว	--แก้วแก้ว	--- กรัก	--แก้วแก้ว
----------	----------	----------	-----------	------------	------------	----------	------------

2.) ไม้สอง คือ ไม้หน้าทับพิเศษ 3 ชั้น

--- กรัก	--- กรัก	--แก้วแก้ว	--แก้วแก้ว	--- กรัก	--แก้วแก้ว
----------	----------	------------	------------	----------	------------

ตัวอย่างบทไหว้ครูเสภาของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคะมาลัย)

(เกริ่น) สิบนิ้วลูกจะประนมเหนือเกศา ไหว้พระพุทธรูปพระธรรมล้ำโลกา
พระสงฆ์ทรงศีลข้ามนตาม

ไม้หนึ่ง

อหังวันทานอมมนัส
ซึ่งยังสัตว์ตักสิเลสข้ามเขตคาม

ไหว้พระรัตนตรัยแก้วทั้งสาม
แก้วทั้งสามสู่นิพพานสำราญฤทัย

ไม้สอง

ข้าไหว้คุณบิดุลามาตุเรศ
ข้าไหว้ครูอุปัชฌาย์วันทาไป

ที่ปกเกศเกศาได้อาศัย
ครูผู้ให้สรรพสิทธิวิทยา

นอกจากนี้มาตรฐานของกรับเสภาตามระเบียบวิชาการดุริยางคศาสตร์ไทย ปรากฏจังหวะหน้าทับปรบไ้และหน้าทับสองไม้ 2 ชั้น ดังนี้

ไม้หน้าทับปรบไ้ 2 ชั้น

--- แก้ว	- กรัก - กรัก	- แก้ว - แก้ว	- กรัก - แก้ว
----------	---------------	---------------	---------------

ไม้หน้าทับสองไม้ 2 ชั้น

-กรัก-กรัก	-แกร์-แกร์
------------	------------

2. ไม้เดิน คือ รูปแบบของการขยับกรับไม้พิเศษ ใช้ประกอบการขับเสภาดำเนินความนำ ไม้รบ มีรูปแบบดังนี้

--- แกร์	กรักกรักกรักกรัก - กรัก	--- แกร์	- กรัก - กรัก
----------	-------------------------	----------	---------------

1. ไม้รบ เป็นรูปแบบของการขยับกรับไม้พิเศษ ใช้ประกอบการขับเสภาเพื่อประสานสัมพันธ์ กับลีลาการเล่นเป็นกรณีพิเศษ มี 4 ไม้ด้วยกัน คือ ไม้พิฆาตไพร่ ตีประจันหน้า ทำยั่วรบ และไม้ สยบไม้กรอด

ครูศิริ วิชเวช (สัมภาษณ์) “ไม้รบนี้เป็นไม้สุดยอดของเสภา เป็นไม้สำคัญ ดียาก เรียนยากที่สุด ผู้จะได้รับการถ่ายทอดไม้รบนั้น ต้องผ่านการฝึกกรอ ฝึกตีชุดไม้พื้นฐานต่างๆ ให้ได้ดี เสียก่อน ต้องมาตีให้ดูก่อนว่าใช้ได้หรือไม่ ถ้าเห็นว่าดีดี กรอดีถึงขั้นแล้ว จึงจะอนุญาตให้ต่อ ไม้รบได้ ซึ่งไม้รบนี้เป็นไม้สำคัญที่ต้องตีให้ดีและตีให้ถูกต้องด้วย ไม่เช่นนั้นก็จะผิดเพี้ยนไปได้ ครูจึงต้องคอยควบคุมดูแลเวลาฝึกหัด ซึ่งเมื่อครูเห็นสมควรอนุญาตให้ต่อได้แล้ว จะมีการไหว้ครู รับมอบและต่อไม้รบให้เป็นรายบุคคลไป ตามธรรมเนียมที่ปฏิบัติกันมา”

ตัวอย่างบทกลอนที่ใช้ขับเสภาประกอบไม้เดินและไม้รบของหมื่นขับคำหวาน

ไม้เดิน

จะกล่าวถึงขุนแผนแสนรณรงค์
ขับสีหมอกม้ามามตามทาง

กำจัดโง่พราดแพไปแห่ห่าง
จวนกระจำงแจ่มแจ้งแสงจันทร์รา

ไม้พิฆาตไพร่

ส่วบ้านชั้นในนายขุนช้าง
เป็นจิ้งหะไว้วางสำอังก์ตา

แลสร้างล้วนพรณบุผา
บ้างเบิกบานบุษบาขจายจร

ไม้ตีประจันหน้า

วันรุ่งพรุ่งนี้ย้ายคนพาล
ลักวันทองน้องกูไปแนบนอน

จะชมชานสวมสอดเข้ากอดหอมอน
วันนี้กูจะค่อนข้างให้สมแค้น

ไม้เดิน

แล้วลงยันต์ปิดหน้าม้าสีหมอก
บังเงาเสาย่อย่าดูแคลน

อย่าออกลำพองคะนองเล่น
สั่งมาแล้วก็เล่นไปสั่งพราด

ไม้ทำยั่วรบ

จะสะกดเสียให้หมดทั้งเคหา
พลางเสกข้าวสารแล้วหวานพราด

ต่อเมื่อถูกกลับมาจึงผันผาย
ขัดสายสิญจน์ข้ามหลังคาเรือน

ไม้สยบไม้กรอด

ลีมกลอนถอนหล่นทั้งบนและล่าง
วันทองเจ้าก็ฝันอยู่ฝันเพื่อน

ขุนช้างขวัญหายไปสู่เถื่อน
ขุนแผนเยื่อนเยื่องอย่างขึ้นเหยียบยีน

*หมายเหตุ เนื่องจากชุดไม้รบนี้ มีธรรมเนียมปฏิบัติในการศึกษา ที่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลและดุลยพินิจของผู้สอนเป็นกรณีพิเศษ ผู้เขียนจึงมิได้นำเสนอลงในบทความนี้ ซึ่งผู้สนใจสามารถติดต่อเพื่อศึกษากับครูศิริได้โดยตรง

องค์ความรู้สร้างสรรค์ของครูศิริ วิหเว

ครูศิริ วิหเว ได้ประดิษฐ์สร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่เพิ่มเติมขึ้น 2 ไม้ โดยประดิษฐ์ไม้รบขึ้น 1 ไม้ เพื่อต่อกับไม้รบของหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคะมาลัย) คือ ไม้ถอดไม้เดิน โดยพัฒนาขึ้นจากไม้เดิน ใช้ในบทขับเรื่องกาگی และประดิษฐ์ ไม้ทั่วไปขึ้นอีก 1 ไม้ คือ ไม้ชมธรรมชาติ ใช้ในบทขับเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขึ้นเรือนขุนช้างแล้วชมสวนจนมาถึงอ่างเลี้ยงปลา

ไม้ถอดไม้เดิน

ดูกรอรทัยวิไลโฉม
มาอยู่ยังวิมานรัตนสวัสดิ์

เราประโลมเจ้าจากพาราณสี
ได้สืบสืราตรีทิวาวาน

--- แก้ว	- กรักกรักกรัก	กรักกรัก - แก้ว	-- กรักกรัก	- แก้ว - กรัก	กรักกรักกรักกรัก
----------	----------------	-----------------	-------------	---------------	------------------

ไม้ชมธรรมชาติ

ถัดถึงกระถางอ่างน้ำ
พ่นน้ำด้าลอยถอยจม
บ้างแหวกจอกออกช่องภูเขาเคียง
บ้างกินไคลไล่เคล้าพัลวัน

ปลาทองว่ายคล้าเคล้าคลึงสม
น้ำชมชักคู่อยู่เคียงกัน
วัดเหวี่ยงแว้งหางระเหิดหัน
ถัดนั้นแอกไถละมัยงอน

กรักกรัก - กรัก	- กรัก - กรัก	-- กรักกรัก	-- กรักกรัก
-----------------	---------------	-------------	-------------

การขับกับเสภา นั้น มีแบบแผนดั้งเดิมมาแต่โบราณ ตั้งแต่ครั้งหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคะมาลัย) ได้ถ่ายทอดมาถึงหลาน คือ ครูเจือ นาคะมาลัย และถ่ายทอดมาถึงครูศิริ วิหเว และครูศิริ วิหเวก็ได้ถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ตามลำดับ งานสร้างสรรค์ต่อยอดการขับกับเสภาจากรูปแบบเดิม พัฒนาขึ้นเพื่อใช้กับบทกลอนที่มีความแตกต่างหลากหลายและเหมาะสมในการขับเสภา จึงเป็นวิธีการคิดที่ยั่งยืน กล่าวคือ สามารถรักษาองค์ความรู้ดั้งเดิมและพัฒนาได้ ซึ่งไม้ที่ครูศิริ ประดิษฐ์สร้างสรรค์ขึ้นนั้น มีความต่อเนื่องกับองค์ความรู้เดิมที่ได้รับถ่ายทอดมาจากหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคะมาลัย) และครูเจือ นาคะมาลัย คือ ไม้พิฆาตไพร่ ไม้ตีประจันหน้า ไม้ทำยั่วรบ และไม้สยบไม้กรอด ซึ่งไม้ที่ครูศิริได้พัฒนาต่อยอดขึ้นคือ ไม้ถอดไม้เดินและไม้ชมธรรมชาติ อันเป็นองค์ความรู้สร้างสรรค์ต่อยอดที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้และการพัฒนา อันก่อให้เกิดความยั่งยืนดังกล่าว่าที่ว่า

“ถ้าทำสิ่งใดโดยยึดหลักที่ครูสอนไว้ถ่ายทอดไว้ ไม่คิดผันแปรให้ดีขึ้น นับวันวิชานั้นก็จะเรียวลงตามลำดับ หากคิดผันแปรแก้ไขโดยถูกหลักวิธี ก็จะมีแต่ทำให้ดีขึ้น แต่ถ้าไม่ศึกษาให้รู้จริงเสียก่อน แล้วไปคิดอ่านดัดแปลงแก้ไขโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ก็มีแต่จะห้สิ่งนั้นฉิบหายไปเสีย”

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ (2552. 21)

วิชาเสภาสร้างความสุข ชับกลุ่มผู้คนในสังคมไทยมาช้านาน แต่ในปัจจุบันบทบาทและความนิยมเสภาได้เลือนหายไปจากสังคมไทย อันเนื่องมาจากการพัฒนาทางสังคมในทุกด้าน ตลอดจนการหลั่งไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาแทนที่ ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบวิถีชีวิต ตลอดจนค่านิยมของผู้คนในสังคมให้เปลี่ยนแปลงไป จนปัจจุบันคงเหลือเป็นเพียงวิชาการหนึ่งในสถานศึกษาที่ทำหน้าถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจเท่านั้น จากสภาวะการณ์เช่นนี้ ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าหากสังคมยังไม่ตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมถอยทางวัฒนธรรม ตลอดจนเห็นคุณค่าความสำคัญของศิลปะทางภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ เชื่อว่าไม่นานนัก วิชาเสภาอันทรงคุณค่านี้ ก็จะเลือนหายไปจากสังคมไทยในที่สุด ดังนั้นเราทุกคนในฐานะชนรุ่นหลัง จึงควรให้ความสำคัญ ตลอดจนช่วยกันส่งเสริม อนุรักษ์ และสืบสานมรดกอันทรงคุณค่านี้ให้คงอยู่คู่ชาติไทยสืบไป

บรรณานุกรม

- กาญจนา อินทรสุณานนท์. (2540). เทคนิคการขับร้องเพลงไทย. ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ไทย. คณะศิลปกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2552). องค์ความรู้ศิลปป็นแห่งชาติ: นายศิริ วิชเวช. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กระทรวงวัฒนธรรม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณะพล จันทน์หอม. (2539). การขับร้องเพลงไทย. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ดุริยางคศาสตร์ศึกษา. (2548). สาขา. รัชเสภา 72 ปี ครูศิริ วิชเวช หลานศิษย์หมื่นขับคำหวาน. คณะศิลปกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดำรงราชานุภาพ. (2515). สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ. หนังสืออ่านประกอบคำบรรยาย วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย(ตำนานเสภา). กรุงเทพฯ.
- ถาวร สิทธิโกศลและศิริ วิชเวช. (2543). เสภา เสนาะคำหวาน. เอกสารประกอบการสอน และซี.ดี.
- บริษัทซี.พี. เซเวนอีเลฟเว่น จำกัด มหาชน และสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. นริศรานุกุลวิวงศ์. (2515). สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ. หนังสืออ่านประกอบคำบรรยาย วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย(ตำนานเสภา). กรุงเทพฯ.
- _____. และ พระยาอนุমানราชธน. (2552). เพลงดนตรี : จากสมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระยานริศฯ ถึงพระยาอนุমানราชธน. กรุงเทพฯ.
- ยมโดย เพ็งพงศา. (2548). รัชเสภา 72 ปี ครูศิริ วิชเวช หลานศิษย์หมื่นขับคำหวาน. คณะศิลปกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รุจี ศรีสมบัติ. (2543). การศึกษาทางร้องเพลงชุดเสภาของครูศิริ วิชเวช. ดุริยนิพนธ์.
- ศิริ วิชเวช. (2539). “กรับเสภา” ที่ระลึกงานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 27. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- _____. สัมภาษณ์. (26 ก.พ.55).
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2535). ร้องรำทำเพลง : ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม. วารสารศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

ข้อกำหนด/หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการ/วิจัยหรืองานสร้างสรรค์เพื่อตีพิมพ์ ในวารสารวิชาการ “ศิลปกรรมสาร” คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1. ประเภทของผลงานทางวิชาการ

1.1 บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ กล่าวคือ มีการตั้งสมมติฐานหรือมีการกำหนดปัญหาที่ชัดเจนสมเหตุสมผล ระบุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนแน่นอน มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล ตีความและสรุปผลตรงตามวัตถุประสงค์ เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ

1.2 บทความทางวิชาการ (Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์ หรือเสนอแนวคิดใหม่ๆ จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเอง หรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่สำคัญแก่คนทั่วไป

2. รูปแบบของบทความ

แนวทางและรูปแบบการเขียนบทความควรมีเนื้อหา ดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title)

ควรกระชับรัดกุม ไม่ยาวเกินไป ชื่อเรื่อง ต้นฉบับภาษาไทยให้พิมพ์ชื่อเรื่องภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยภาษาอังกฤษ

2.2 ชื่อผู้เขียนและหน่วยงานสังกัด (Authors)

ให้ระบุชื่อเต็ม-นามสกุลเต็มของผู้เขียนทุกคน และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบันที่สังกัด

2.3 บทคัดย่อ (Abstract)

ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวไม่เกิน 350 คำ (บทคัดย่อที่เขียนควรเป็นแบบ Indicative Abstract คือ สั้นและตรงประเด็นและให้สาระสำคัญเท่านั้น ไม่ควรเขียนแบบ Informative Abstract ตามแบบที่เขียนวิทยานิพนธ์หรือรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์)

2.4 คำสำคัญ (Keywords)

กำหนดคำสำคัญที่เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ทำคำค้นในระบบฐานข้อมูล ที่คิดว่า ผู้ที่จะค้นหา บทความควรใช้ ให้ระบุทั้งคำในภาษาไทยและภาษาอังกฤษใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา อย่างละไม่เกิน 5 คำ

2.5 บทนำ (Introduction)

อธิบายถึงที่มาและความสำคัญของปัญหาและเหตุผลที่นำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการที่มีการตรวจสอบเอกสาร (Literature Review) พร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.6 วิธีการวิจัย เครื่องมือการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)

อธิบายกระบวนการดำเนินการวิจัย โดยบอกรายละเอียดวัตถุประสงค์ และวิธีการศึกษา สิ่งที่น่าสนใจ ศึกษา จำนวน ขนาด ลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายแบบแผนการวิจัย การเลือกตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

2.7 ผลการวิจัย (Research Results)

เสนอผลการวิจัยอย่างชัดเจน ตรงประเด็นตามลำดับขั้นตอนของการวิจัย ถ้าผลไม่ซับซ้อน และมีตัวเลขไม่มาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขหรือตัวแปรมาก ควรใช้ตารางหรือแผนภูมิแทน โดยไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ โดยต้องมีการแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ถ้ามี)

2.8 การอภิปรายผล การวิจารณ์และสรุป ข้อเสนอแนะ (Discussions, Conclusions, and Recommendations)

เป็นการชี้แจงผลการวิจัยว่าตรงกับวัตถุประสงค์/สมมติฐานของการวิจัย สอดคล้องหรือขัดแย้งกับผลการวิจัยของผู้อื่นที่มีอยู่ก่อนหรือไม่อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือทิ้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการทำวิจัยต่อไป

2.9 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements)

ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยและความช่วยเหลือจากที่ได้บ้าง

2.10 การอ้างอิงและเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิง ใช้ระบบการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ แบบนาม-ปี และหน้า (ชื่อ-นามสกุล ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์: หน้าที่ยอ้างอิง)

เอกสารอ้างอิง ให้ระบุรายชื่อเอกสารที่ใช้เป็นหลักในการค้นคว้าวิจัยที่ได้ตรวจสอบเพื่อนำมาเตรียมรายงานและมีการอ้างอิง จัดเรียงลำดับตามตัวอักษร ถ้าเป็นบทความภาษาไทยนำโดยกลุ่มเอกสารภาษาไทยและตามด้วยกลุ่มเอกสารภาษาอังกฤษ รูปแบบของการเขียนเอกสารอ้างอิงควรเป็น ดังนี้

2.10.1 การอ้างอิงหนังสือ

รูปแบบ : ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. พิมพ์ครั้งที่. สถานที่พิมพ์ : โรงพิมพ์

2.10.2 การอ้างอิงจากวารสาร

รูปแบบ : ชื่อผู้เขียนบทความ. ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. ปีที่ (เดือน ปี), เลขหน้า

2.10.3 การอ้างอิงจากงานศิลปะ (จิตรกรรม/ประติมากรรม/ภาพถ่าย)

รูปแบบ : ชื่อศิลปิน. ชื่อผลงาน. ปีที่สร้าง. ชื่อพิพิธภัณฑ์/สถานที่เก็บผลงาน, เมือง.

2.10.4 การอ้างอิงจากเพลง/ดนตรี/การแสดง

รูปแบบ : ชื่อศิลปิน. ชื่อผลงาน. ปีที่สร้าง. ชื่อสถานที่, เมือง.

2.10.5 การอ้างอิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

รูปแบบ : ชื่อผู้แต่ง, ปี, ชื่อเรื่อง (CD-ROM). สถานที่: ปีที่จัดทำ.

รูปแบบ : ชื่อผู้แต่ง, ปี, ชื่อเรื่อง (ออนไลน์) ปีที่พิมพ์ (วัน เดือน ปีที่อ้าง) จากเว็บไซต์.

ตัวอย่าง : ประพัทธ์พงษ์ อุปลา. การขนส่งในเมือง. (ออนไลน์) 2550. (อ้างเมื่อ 15 มกราคม 2551). จาก <http://www.arch.kmitl.ac.th/prapatpong/>

United Nations. Economic Commission for Europe (Online) 2004 (cited 2008 Jan 15).

Available from : http://www.unece.org/commission/2005/E_ECE_1424e.pdf

2.11 ภาคผนวก (ถ้ามี)

2.12 ตารางและรูป ต้องมีความคมชัดและให้แทรกไว้ในบทความ มีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วนและเข้าใจ กรณีที่เป็นตาราง ให้ระบุลำดับที่ของตาราง ใช้คำว่า "ตารางที่....." และมีคำอธิบายใส่ไว้เหนือตาราง กรณีที่เป็นรูป ให้ระบุลำดับที่ของรูป ใช้คำว่า "รูปที่..." และมีคำอธิบายใส่ไว้ใต้รูป (ตารางและรูปให้บันทึกในรูปแบบของ .jpg แนบเพิ่มมาพร้อมกับไฟล์บทความด้วย)

3. คำแนะนำในการเขียนและพิมพ์

3.1 บทความต้องมีความยาวไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์ด้วย Microsoft Word for Windows

3.2 แบบและขนาดตัวอักษร

» บทความภาษาไทย ใช้ตัวอักษรแบบ “Cordia New” หรือ “Angsana New” ชื่อบทความใช้ตัวอักษรขนาด 18 ตัวหนา ชื่อผู้เขียน บทคัดย่อและเนื้อความต่างๆ ใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวปกติ ชื่อหัวข้อและหัวข้อย่อยใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา

» บทความภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษรแบบ “Times New Roman” ชื่อบทความใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา ชื่อผู้เขียน บทคัดย่อและเนื้อความต่างๆ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ ชื่อหัวข้อและหัวข้อย่อยใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวหนา

4. เกณฑ์การพิจารณาบทความ

4.1 เกณฑ์การพิจารณาบทความมีดังนี้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คุณค่าทางวิชาการ ความสมบูรณ์ของเนื้อหาและโครงสร้าง ภาษาที่ใช้ ความชัดเจนของสมมติฐาน/วัตถุประสงค์ ความชัดเจนของการนำเสนอและการจัดระเบียบบทความ ความถูกต้องทางวิชาการ การอภิปรายผล และการอ้างอิงที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

4.2 บทความจะต้องได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งกองบรรณาธิการอาจให้ผู้เขียนปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นและทรงไว้ซึ่งสิทธิในการตัดสินใจตีพิมพ์หรือไม่ก็ได้

5. การส่งต้นฉบับบทความสามารถทำได้ 2 วิธี

5.1 ส่งทาง e-mail เป็น MS Document มาที่ E-mail: nung-arttu@hotmail.com

5.2 ส่งต้นฉบับทางไปรษณีย์ไปที่ นางสาวพัชรา บุญมานำ งานบริการการศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตเลขที่ 99 หมู่ 18 ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12121 โทรศัพท์ 0-2696-6305 E-mail: nung-arttu@hotmail.com

